

KÜLÖNFÉLÉK.

Simén Domokos emlék-ünnepély. Az I. G. Duca-i D. F. fiók-egylet, melynek elnöke Osváth Árpád ügyvéd, f. é. augusztus 2-án Tarcești községben a Simén Domokos születési falujában rendezte meg évi közgyűlését. A vezetőség igen helyesen gondolkozott és cselekedett, amikor ezt az alkalmat felhasználta arra, hogy a jeles unitárius teológus, Simén Domokos emlékének szenteljen ünnepet. Simén Domokos ezen egyházközségben 1836 július 30-án született. Tehát születésének 100-ik évfordulója volt ez évben. Simén nemcsak a maga korában szerzett tiszteletet és közbecsülést az unitárius névnek és gondolatnak, hanem ma is az unitárius öntudatnak leglelkesebb ébresztgetője mindazokra nézve, akik műveit olvassák és tanulmányozzák. Bár korán bekövetkezett halála miatt minden tervét nem valósíthatta meg, de hátrahagyott művei alapján határozottan megállapítható, hogy ő azt a tiszta unitárius teológiát kívánta minden mellétekintet nélkül tovább folytatni, amelyet Dávid F. elkezdett, Enyedi és Toroczka Máté tovább folytatott, de amelyet a sötét idők elfojtani akartak. Minden írása egy-egy erős bizonyágtétel az unitarizmus igazsága mellett. Nem személyi kultuszt folytatott, hanem az elvek győzelmeért harcolt. Sajnos, hogy a nagy és sok ígéretnek csak egy kis részét válthatta be; de így is nagy hálaért kötelezte egyházát és vallását. E hála-tartozásnak egy kis részét törlesztette az I. G. Duca-i D. F. fiók-egylet az emlékére rendezett, nagyszabású ünnepélyvel, amiért illesse elismerés a vezetőséget.

Lelkészeiktató Turdán. Ritka, szép és felemelő ünnepségben volt része azoknak, akik résztvettek okt. 4-én a Turdán lefolyt lelkesi beiktatón. Turdán az 1568. január 28-iki országgyűlésen János Zsigmond fejedelem jelenlétében a rendek kimondták, hogy a prédikátorok az evangéliumot mindenütt szabadon hirdessék, ki-ki az ő értelme szerint, mert *a hit Isten ajándéka*. Míg a művelt nyugaton korlátokat emeltek a szabadelvű eszmék

terjedésének, addig Ardealban törvényben kimondták a legtisztább keresztényi szellemmel, hogy hitéért üldözni, szidalmazni, fogságba ejteni senkit sem szabad. A hit Isten ajándéka; ebben csucsosodik az egész reformáció reális eredménye s úgy éreztük, hogy Turdán, azon a fenséges ünnepélyen, ez a gondolat volt az uralkodó. Ebbe az eszmekörbe illett a beiktatott Lőrinczy Dénes lelkész alapigéje: „Úgy szóljatok és úgy cselekedjete, mint akiket a szabadság törvénye fog megítélni. (Jakab II. r. 12.) Dávid Ferenc s Turda örök dicsőségére hivatkozott dr. Boros György püspök úr is szép beiktató beszédében. Meglepően hallottuk dr. Rațiu Augustintól, aki a Prefectura nevében köszöntötte a főtiszt. püspök urat és az új lelkészt, Dávid Ferenc nevének csengését, kihangsúlyozva, hogy a hit Isten ajándéka. Aztán jöttek sorban az üdvözlések a Primăria, a gör. kel. lelkész, a gör. kath. gondnok, r. kath. és református egyházak, a zsidó hitközség, a magyar párt, kaszinó, iparos-egylet, turdai egyházközség, nőegyletek, ifjusági egyesületek s mindezek ajkairól az összetartás, összefogás, együttérzés, megértő testvéri szeretet hangzottak el Dávid Ferenc szellemében. Megelevenült lelkünkben a gazdag múlt s a XVI. század hitvitáiból is kaptunk egy kis izelítőt. A turdai r. kath. esperes üdvözlő beszédében megemlítette, hogy a XVI. század hitújítási forradalma egészen nem sikerült s tovább hivatkozott arra, hogy az ősi kereszténység a katholicizmusban van. Lőrinczy Dénes a köszöntőre adott válaszában mutatkozott a legnagyobbnak. Elmondta, hogy a protesztantizmus munkáját még nem fejezte be. Kifejtette, hogy nehéz a vallásokban elsőbbséget megállapítani, hisz tulajdonképpen vallás csak egy van. Egységre törekednek mindazok, kik hiszik, hogy Isten lélek s akik Őt lélekben és igazságban imádják. Lőrinczy Dénes válasza annyira magával ragadta az egész hallgatóságot, hogy ami szokatlan, a templomban hangosan megéljenztek.

Nem feledkezhetünk meg azonban még egy dologról. Ugyszólván minden üdvözlő arra figyelmeztette az új lelkészt, hogy olyan legyen, mint amilyen nagy elődje volt. Soha szebb, általános elismerést unitárius lelkészről nem hallottunk, mint ez ünnepélyen az elhunyt Lőrinczy Dénesről. Legyen áldott az emléke az elhunyt-nak, mert ő megőrizte azt a szellemet, amely Turdát a vallásszabadság klasszikus földjévé tette. Az új lelkésznek is tudnia kell,

hogy az unitáriusokra nézve történelmi őrhely, ahova jutott s meg kell őriznie, ami reá bízott.

Az egész ünnepséget a más fajuk és más felekezetűek meleg rokonszenve, megbecsülése aranyozta be, ami világosan mutatja azt, hogy Turdán él még Dávid Ferenc szelleme.

Délután a Nőszövetség által rendezett összejövetelen dr. Varga Béla egyh. főjegyző csillogtatta meg szellemét s remek felolvasásával nagyban hozzájárult az unitáriusok megbecsülésének további megbecsüléséhez.

Sz-i K-n.

A sighișoarai templomszentelés. Brașov után Sighișoarán is templomot szentelhetünk. Sighișoara is az a hely, ahová a fejlett iparánál és kereskedelménél fogva sokan telepednek le székely véreink közül. Az ilyen központi fekvésű városokon keresztül nagy vérvesztés érte az idők folytán egyházunkat, mert az idetelepedett hivek nemzedékeken keresztül elvesztek vallásunkra nézve. Általános közérdek hát, hogy az ilyen városokban legyen egy-egy missziói állomás, amely számontartja és figyelemmel kíséri az unitárius hivek mozgalmát. Ezért mindnyájunk nagy öröme, hogy a sighișoarai hiveinknek, éltkön Nagy Béla lelkésszel és dr. György Zsigmond gondnokkal minden nagy zaj nélkül sikerült egy kedves kis templom építése, melyet augusztus 30-án lélekemelő ünnepségek keretében adtak át a közhasználatnak, Isten áldása legyen a gyülekezeten és az új templomon!

Az új ref. püspök. Dr. Makkai Sándor ref. püspöknek a lemondásával a ref. egyházkerület egyhangú lelkesedéssel *Vásárhelyi Jánost* ültette a püspöki székbe. Vásárhelyi nemcsak nagy szorgalmával és szinte emberfeletti munkabíráásával érdemelte ki a nagy bizalommal reáruházott püspöki méltóságot, hanem kiváló emberj és lelkipásztori tulajdonságainál fogva is. Ő nemcsak egyházának disze és büszkesége, hanem az egész transilvaniai magyarságnak reménysége, akinek rokonszenves egyénisége egyházán kívül is tiszteletet és elismerést érdemel. Új és nagy felelőséggel járó állásában Istentől erőt és jó egészséget kívánunk, hogy a kibontott zászlót győzelemre vihesse.

Beiratkozások tanintézeteinkbe. A Teol. Akadémia 5. évfolyamára beiratkozott 25 rendes és 3 rendkívüli hallgató. Az előadások okt. 1-én kezdődtek, a tanév ünnepélyes megnyitása okt. 3-án volt. A clujji főgimnáziumba beiratkozott 190 növendék, akik

közül 133 unitárius, 33 ref., 18 r. kath., 5 ág. ev., 1 baptista. Az I. G. Duca-i főgimnáziumba beiratkozott 146 tanuló, akik közül unitárius 80, ref. 46, r. kath 19, ág. ev. 1.

Dr. Hall Aifrédet — a Szabadelvü Kereszténység és Vallási Szabadság Nemzetközi Társulatának elnökét, a sheffieldi, angliai Upper Chapel lelkészét, az angol unitárius egyház kétéven át volt elnökét, a meadvillei teológiai fakultás, tiszteletbeli teológiai doktori címmel tüntette ki. Szép és megérdemelt kitüntetéséhez mi is őszinte örömmel gratulálunk, s örömmel osztozunk tiszteletbeli egyházi képviselőtanácsosunk megtiszteltetésében. *F. J.*

Dr. Bruining Nicolette asszony, az első holland lelkész-nők egyike, aki teológiai doktori fokozatot nyert, neves holland teológus családból származik, édesapja az amsterdami egyetem tudós tanára volt. Mint vallástanárnő és prédikátor lelkesen dolgozik Hága városában, s esztendőnk óta elnöke a mintegy nyolcszázézer lelket számláló hollandiai szabadelvü keresztények központi bizottságának, s ilyen minőségében az arnhemi konferencia egyik előkészítője volt. Lapunk közelebbi számában közöljük a hollandiai szabadelvü protestántizmust ismertető kis értekezését, mely a nemzetközi évkönyv most megjelent első számában látott napvilágot. *F. J.*

Prof. Hermelink — a marburgi egyetem egyháztörténésze, aki állását az új német birodalomban elvesztette, jelenleg szülőföldjén Württembergben egy kis falusi gyülekezetben lelkészkedik. A jó Isten adjon neki lelki erőt, hogy munkásságát itt is folytathassa az emberek javára és az élő Isten dicsőségére. *F. J.*

The Morning Post egyik legelterjedtebb angol napilap hátsólapjain „Mi fog történni a közel jövőben“ címmel sorozatos válaszok jelentek meg az angol élet vezető tagjaitól. Rev. Dr. Matthews, híres anglikán teológus ezzel kapcsolatban a vallás jövőjéről a következőket írja: „Nem tudomány, művészet, politika vagy erkölcs fogja megváltani az emberiséget, hanem a vallásos szellem gyarapodása. A világ mély szellemi és erkölcsi válságban van, az elkövetkező 25 év alatt a változásnak be kell következnie. A keresztény vallásnak hivatása és munkája van; de a siker és a munka érdekében át kell gondolnunk és új kifejezési formát kell adnunk a keresztény evangéliumnak szavakban és szimbólumokban. A régi elvesztette jelentőségét a mai ember előtt. Ezzel a

munkával sietnünk kell“ fejezi be válaszát Dr. Matthews, „nincs sok időnk“.

(e. j.)

Nemzetközi békekonzferencia, Lord Cecil és M. Pierre Cot, francia légügyi miniszter elnöklete alatt szeptember hó 4—6-án tartotta első gyűlését Brüsszelben. A világ majdnem minden országa képviseltette magát a konferencián, kivéve Németországot és Olaszországot. A konferencia tárgya négy fontos pont volt:

1. Békekötelezettségek tekintélyének visszaállítása.

2. Fegyverkezés leszállítása és meghatározása nemzetközi egyezmény által, fegyvergyártási ipar ellenőrzése.

3. Népszövetség megerősítése, háboru megelőzése és megakadályozása érdekében.

4. Népszövetség keretein belül egy olyan tényleges szervezet beállítása, mely képes lesz megvizsgálni és orvosolni mindazon bajokat, melyek háboruhoz vezetnének. Ezen a konferencián az angol unitárius békeegyesület is képviseltette magát.

(e. j.)

A Harward-egyetem szeptember hónapban ünnepelte 300 éves alapítási évfordulóját. Kezdetben egy lelkészképző iskola volt s lassan, évtizedek alatt fejlődött a mai fokig s lett a világ egyik leghíresebb egyeteme. Teológiai fakultása, mely nincs kötve hitformához vagy bevett valláshoz, ma is nagyon híres és nagyon látogatott. Hallgatói és a fakultás elnökei az elmúlt évszázadban nagyobbrészt unitáriusok voltak, akik közül különösen kiemelkedik Charles W. Elliot alakja.

(e. j.)

A világ vallásainak kongresszusa július 3-án tartotta ülését Londonban. A kongresszus tárgya: a misztikus élmény és tapasztalat értéke és érvényessége, valamint a vallás szerepe a modern problémák megoldásánál volt.

Manchester College Oxford, június 23-án ünnepelte 150 éves alapítási évfordulóját. Manchester College eredete visszanyulik az Act of Uniformity idejére, mely kizárta az egyetemektől mindazokat, akik nem fogadták el az anglikán egyház hitelveit. Eme törvénycikk következményeként több kis akadémia alakul az anglikán egyház hitelveit el nem fogadó ifjak részére. A Manchester College eredete visszavezethető egy ilyen kis Nonconformist Akadémiára, melyet R. Frankland alapított 1670-ben. A Warrington Akadémia 1757-ben jelzi a második fejlődési fokot, melyet követett a Manchester College megalapítása Manchesterben, 1786 február

22-én, a Cross Street Chapélben. Ez a college 1803-ban York városába költözik, 1840-ben újból Manchesterbe teszi át székhelyét. 1853-ban Londonban, 1889-ben pedig véglegesen Oxfordban állapodik meg. A hálaadó istentiszteletet követő emlékgyűlésen a college principálisa, J. H. Weatherall, W. B. Kenrick, a college elnöke, Dr. L. P. Jacks és a vendiákok részéről többen emlékeztek meg a college dicsőséges multjáról és áldásos munkájáról az angol unitárius és szabad keresztény hitközösség életében. A college eddigi munkája és multja biztosíték és ígéret egy eredményesebb jövőre.

(e. j.)

Az Amerikai Unitárius Egyesület társadalmi szakosztálya kiáltványt adott ki, melyben a megvalósítandó társadalmi munka irányelveit fektette le. A kiáltvány szelleme és értéke domborodik ki a következő mondatból: „Mi lemondunk az erőszakról, mint társadalmi célt megvalósító módszerről és egyben állítjuk, hogy Istenországa csak a meggyőzés, nevelés és politikai cselekmény által valósítható meg egy demokratikus államban.“ (e. j.)

Patakfalvi Zsigmond cluji elemi iskolánk tanítója által irt s az »Unitárius Tanítók Általános Egyesülete» pályázatán pályadíjat nyert: «A gyümölcsstermelés jelentősége és haszna népünk gazdasági életében» című munka népies kiadásban, jó vastag papíron 8° alakban, 36 oldalon megjelent. Mint örömmel értesülünk, e hasznos és minden tekintetben nagy gonddal és alapos gazdasági ismeretekkel megírt népies könyv nemcsak az illetékes gazdasági szakkörök elismerését váltotta ki, hanem más felekezeti egyházak részéről is felfigyeltek. A róm. kath. Főtanfelügyelőség 5000 és a református püspöki hivatal is 2000 példányban megrendelte azon célból, hogy minél szélesebb körben terjesszék és a hasznos utmutatások alapján népünk gazdasági megerősödését, fejlődését ezáltal is előmozdithassák. Megrendelhető az »Unitárius Tanítók Általános Egyesületé«-nél Cluj, Colegiul Unitarian. Ára: 5 lej.

Gyász hírek. Özv. **Nagyernyei Kelemen Miklósné, Albisi Csomoss Janka** életének 80-ik, özvegyiségének 19-ik évében végelgyengülésben f. é. július 14-én csendesen elhunyt. Egy szép és áldozatos élet után, miután e földön hivatását betöltötte, jobb hazába költözött. Messze kiterjedt családja emlékezetében is örökre élni fog. Kelemen Lajos, folyóiratunk munkatársa édesanyját gyászolja az elhunytban. — **Dezső János** a cluji unitárius egyház-község keblitanácsának tagja, élete 75-ik évében július 28-án elhalt. Egyszerű földmives ember volt, de szívében mély vallásos érzés lakozott. A templom és a keblitanács buzgó látogatásában példaadó volt. Emléke áldott! — **Kauntz József** élete 83-ik évében augusztus 19-én jobblétre szenderült. Szorgalmas, takarékos, jóságosan szerető édesapa volt. Kauntzné Engel Ella apósát gyászolja az elhunytban. Emléke áldott!

Szerkesztésért felel: **VÁRI ALBERT.**

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Lőrinczy Dénes București 100, Ürmösi Károly 100, Szent-Iványi Sándor 100, Dr. Elekes Domokos 250, Gálffy Zsigmond igazgató 250, Németh István 100, Fülöp Mózes Medias 200, Németh István 100, Dr. Szolga Ferenc 200, Nagy Béla Sighișoara 300 Lej. Ezeken kívül fizetett több lelkes a kongruájából, akiknek külön már nyugtázva van.

Tisztelettel kérem a hátralékok és az előfizetési díjak beküldését, hogy a folyóirat előállításában és szétküldésében akadály ne merüljön fel.

Cluj, 1936 október 22-án.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.

Dr. Boros György: Szivemet hozza emelem, (kötés szerint különböző ár). Szentábrahámi-Csífi: Ima könyv, 60 Leutól felfelé.
 Vári Albert: Imádságos könyv, 1925, 16 rétet, 224 oldal 45.—, 60.—, 85.—, 150.—, 200.—

Beszédek:

Bölgöny Vilmos: Profetátlatok 100—
 Channing E. Vilmos: A tökéletes élet. (Fordították az unitárius tanárok) Cluj, 1881. 8 r. 176 old. 25—
 Csífi Salamon: Szolgálat az Úr előtt. Szent-Iványi Sándor: Jézus embera. 1929. 16 r., 147 old. 100—
 Többben: Pályadíjjal jutalmazott unitárius egyházi beszédek, (kiadta: Gálfi Lőrinc) Cluj, 1916. 8 r., 118 old. kötet
 Vári Albert: Keressétek először Istennek országát. Odorheiu, 1927. 8 r., 142 old. 100—
 Weress B.: Ime az ember. 90—
 Kovács Lajos: Ébresztgetés 100—
 " " A mi tisztünk igazsága 2—

Ágendák:

Ütő Lajos: Bölcső mellett, (kereszte-
 lési beszédek). 50—
 — Megnyilatkozásunk helye,
 (urvacsorai beszédek) 50—
 — Myrtusok között, (esketési
 beszédek). Cristur, 1927.
 8 r., 74 old. 50—

Theológia, filozófia és neveléstudomány.

Benczédi Pál: A vallás-tanítás törté-
 nete. Cluj, 1915. 8 r., 74 old. 30—
 — Az unitárius hitelvek kifejlődése.
 Cluj, 1934. 124 oldal 80—
 — A ma vallása (ford.) I. G. Duca 40 old. 20—
 — Dávid Ferenc Egyet története 20—
 Dr. Borbély István: A Magyar Unitá-
 rius Egyház hitelvei a XVI. század-
 ban. Cluj, 1914. 8 r., 83 old. 40—
 Carpenter—Dr. Kiss: A kereszténység
 helye a világ vallásai között. Cristur,
 1923. 8 r., 70 oldal 50—
 Carpenter—Dr. Kiss: Buddhizmus és
 kereszténység. Cluj, 1925. 8 r., 167 old. 100—
 Dr. Csiki Gábor: Hiszek egy Istenben.
 Cluj, 1926. 8 r., 157 old. } Kötve 90—
 } Füzve 70—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai küzdelmei
 a magyartalanságok ellen 50—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai mint Philo-
 sophus. Cluj 1899. 8 r., 105 old. 20—
 Gálfi Lőrinc: A hitvallások története.
 Cluj, 1916. 9 r., 472 old. 100—
 Gálfi Lőrinc: Legközelebb Jézushoz
 Cluj, 1915. 8 r., 55 old. 30—
 Haller—Boros Jenő: Az evangéliumok
 nőalakjai. Cluj, 1930. 16 r., 30 old. 15—
 Dr. Gál K.: Brassai Sámuel 50—

Lőrinczy D.: Az ismeretlen tanítvány
 megszólal 8—
 Dr. Kiss Elek: Az Isteni Törvény utja.
 Cluj, 1924. 8 r., 248 old. 16—
 Lupton—Lőrinczy László: Miért vagyok
 unitárius? 1—
 Savage—Kovács: A kereszténység fej-
 lődéstörténete. Odorheiu, 1927. 8 r.,
 156 oldal 12—
 Szentábrahámi—Derzsi: A keresztény
 hittudomány összege. Cluj, 1899. 8
 r., 412 oldal 1—
 Ürmösi József: A gyakorlati theologia
 főbb irányelvei 8—
 Dr. Varga Béla: A jelentés logikai ala-
 kata Bpest, 1916. 8 r., 34 old. 2—
 " " A lelkiismeret. Cluj,
 1909. 8 r., 89 old. 3—
 " " A logikai érték problé-
 mája és kialakulásának története.
 Bpest, 1922. 8 r., 149 old. 5—
 Vári Albert: Miért vagyok én unitárius.
 Cluj, 1916. 16 r., 20 old. 1—
 Dr. Iván László: Dávid Ferenc arca a
 szellemtudományi lélektan tükrében
 Magyarországon I Per 3—
 Dr. Gladden—Kiss Sándor: Keresztény
 Pásztor 287 old. 12—
 Clarke Freeman—Kiss Sándor:
 Mindennap vallása. 207 old. 5—
 Peabody G. Ferenc—Szent-Iványi
 Sándor: A lélek egyháza 5—

Történelem:

Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel
 Cluj, 1927. 8 r., 372 old. 20—
 Dr. Boros György: (szerk.): Az unitá-
 rius vallás Dávid Ferenc korában és
 azután 4—
 Channing E. Vilmos: Válogatott művei
 III. kötet. (Élet és jellemrajzok.) (For-
 dították az unitárius tanárok.) 4—
 Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke. Bu-
 dapest, 1879. 8 r., 1561. 2—
 Kanyaró Ferenc: Unitáriusok Magyar-
 országon. Cluj, 1891. 8 r., 229 l. 10—
 Kelemen Lajos: Ujabb adattár a Varg-
 yasi Dániel-család történetéhez. Cluj,
 1913. 8 r., 426 l. 6—
 Szentmártoni Kálmán: János Zsigmond
 Élet- és jellemrajza 12—
 Dr. Gál Kelemen: A kolozsvári unitá-
 rius kollégium története, 2 kötet 300—
 Amatőr pld. kötve 500—

Törvénykönyvek:

Dr. Tóth György: Az Unitárius Egy-
 ház szervezete. I. k. 45—
 Dr. Tóth György: Az Unitárius Egy-
 ház Rendszabályai 50—
 Dr. Tóth György: Az unitárius egyház
 alkotmányának vázlatos jogtörténeti
 kifejlődése 12—

Megrendeléseket kérünk az UNITÁRIUS IRATTERJESZTŐ címén
 Cluj, Unitárius Kollégium, küldeni.